

Motion till riksdagen 2023/24:1853

av **Isak From och Heléne Björklund (båda S)**

Lokalproducerad öl

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur småskalig ölproduktion kan gynnas utan att de samlade skatteintäkterna från alkoholskatten minskar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Människan har bryggt öl i tusentals år. Fram till slutet på 1700-talet bryggdes öl uteslutande där det dracks – hemma eller på värdshuset. I dag är öltillverkning till stor del en storskalig och likriktad processindustri utan fokus på smak och förändring, och så ser det ut i hela världen.

Som motreaktion återuppstår nu småskalig och hantverksmässig tillverkning av smakrik öl i många länder, tack vare små entusiastiska ölbryggerier som värnar om ölet och dess lokala tradition. Antalet bryggerier och ölsorter står dock inte i proportion till hantverksbryggeriernas marknadsandelar. Svenska hantverksbryggerier står enbart för 5 procent av den svensktillverkade öl som säljs på Systembolaget; de resterande 95 procenten säljs av de sex största svenska bryggerierna. Av den totala mängden öl som säljs på Systembolaget, inklusive importerad öl, kommer enbart några få procent från svenska hantverksbryggerier.

Av den totala mängden alkohol som säljs på Systembolaget kommer endast 1 procent från svenska hantverksbryggerier.

Förklaringen till att de svenska hantverksbryggerierna inte når större marknadsandelar är den mycket hårda och snedvidna konkurrensen på ölmarknaden.

Ölmarknaden, globalt och nationellt, karaktäriseras av stordrifts- och samordningsfördelar; stordriftsfördelarna kommer av att tillverkningskostnaden per liter öl faller när ett bryggeri ökar sin produktion av öl. Samordningsfördelarna kommer av att tillverkningskostnaden per liter öl kan förväntas minska om produktsortimentet breddas, t.ex. genom produktion av fler ölmärken eller av andra drycker.

Stordrifts- och samordningsfördelarna på ölmarknaden snedvrider konkurrensen till större bryggeriers fördel, då de större bryggerierna får en kostnadsfördel. Kostnadsfördelen utgör ett inträdes- och tillväxthinder samt riskerar att slå mot utbudet på marknaden.

De snedvridna konkurrensvillkoren har medfört att den explosionsartade tillväxten av antalet hantverksbryggerier och hantverksöl inte har kunnat omvandlas till motsvarande större marknadsandelar för hantverksbryggerierna. Nystartade små bryggerier förblir därför till stor del små och olönsamma. Detta har bland annat medfört att antalet nedlagda hantverksbryggerier nu ökar.

För att utjämna konkurrensvillkoren mellan små och stora bryggerier tillåter därför EU de enskilda medlemsländerna att sänka skatten på öl som bryggs i mindre mängder av små oberoende bryggerier. Norge och samtliga av EU:s medlemsländer förutom Sverige och Italien använder sig av denna möjlighet.

I dag återfinns en möjlighet att, i enlighet med artikel 4 i EU:s direktiv 92/83/EEG, differentiera och därigenom sänka alkoholskatten för småskalig alkoholproduktion.

I dag begränsas svenska producenters konkurrenskraft i relation till övriga småskaliga producenter inom unionen. Givet riksdagens tillkännagivande om att implementeringar av EU-direktiv inte bör försämra företags konkurrenskraft, torde det onekligen vara aktuellt att undersöka möjligheterna att utnyttja denna möjlighet att förenkla för den inhemska småskaliga alkoholproduktionen och samtidigt stärka dess konkurrenskraft.

Utan att vare sig rucka på alkoholmonopolet eller främja en osund alkoholkonsumtion hade en sådan åtgärd kunnat stödja denna inte sällan landsbygdsorienterade näring.

Därför kan en differentierad alkoholskatt vara ett sätt att främja lokalproducerad öl.

En justering av skattenivåerna på övrig alkohol skulle kunna medföra att en sådan åtgärd blir offentligfinansiellt neutral, men frågan behöver utredas vidare.

Isak From (S)

Heléne Björklund (S)